

Univerzitet u Sarajevu

Filozofski fakultet

Odsjek za romanistiku

DIPLOMSKI RAD IZ FRANCUSKOG JEZIKA

Tema: Razlike između francuskog govornog jezika u Francuskoj i francuskog govornog jezika u kanadskoj provinciji Québec

Mentorica: Prof. dr. Alma Sokolija

Studentica: Minja Todorović

Sarajevo, 2018.

Sadržaj

1. Uvod.....	3
2. Povijest.....	4
2.1 Povijest stanovništva današnje provincije Québec.....	4
2.2 Kratka povijest francuskog jezika u Québecu	5
2.3 Struktura stanovništva u Québecu danas	6
3. O izgovoru i gramatičkim pojedinostima	7
3.1 Razlike u izgovoru samoglasnika	7
3.2 Razlike u izgovoru suglasnika	9
3.3 Razlike u gramatičkim pojedinostima	9
4. Joul – govor kanadske provincije Québec.....	12
5. Rječnik izraza francuskog europskog i francuskog kanadskog govornog područja	21
5.1 Termini čije značenje valja razlikovati u različitim govornim područjima	21
5.1.1 Strukture i gramatičke posebitosti specifične za québeško govorno područje	22
5.2 Rječnik svakodnevnih izraza govornog jezika u Québecu i u Francuskoj.....	23
6. Odnos engleskog i francuskog jezika u kanadskoj provinciji Québec	30
6.1 Utjecaj engleskog na francuski jezik u Kanadi.....	30
6.1.1 Primjeri popularnih <i>franglish</i> rečenica:	30
7. Druge kulturološke karakteristike i razlike	33
7.1 Direktno obraćanje i obraćanje iz poštovanja	33
7.2 Psovke	34
7.2.1 Najčešće korištene psovke	34
8. Zaključak.....	36
9. Literatura.....	37

1. Uvod

Polazeći od burne prošlosti satkane od borbi za područje, a kasnije i nacionalni identitet, kanadska provincija Québec i danas nastavlja tkati svoju šaroliku realnost punu različitih nacija, religija, boja kože, političkih ubjeđenja i kultura. Kanada je od davnina poznata kao područje jakih klimatskih kontrasta, naročito oštih zima, ali i izražajnih različitosti među tamošnjim stanovnicima. U mnoštvu tih esencijalnih različitosti, posebno se ističe jezik kao osnovno sredstvo komunikacije. Ovaj diplomski rad predstavlja analizu govora stanovnika kanadske provincije Québec radeći istovremeno usporedbu sa svakodnevnim govorom stanovnika francuske europske metropole – Pariza.

Polazište ove analize nalazi se u kratkom povijesnom pregledu teritorija sjeverne Amerike, tj. Istočne Obale koja se naprije nazivala Nova Engleska i na čiji su se teritorij u 18. stoljeću mahom doseljavali Europljani. Od tada, pa do danas, ništa više nije isto. Izmijenila se cjelokupna demografska struktura, pa tako djelimično i jezik. Jezik kao živa materija, podložan je vanjskim utjecajima koji utječu na konstantne promjene.

Ovaj rad teži tome da ponudi jedan kratki prikaz različitih kulturoloških elemenata koji utječu na stvaranje razlika među govorima unutar jednog istog jezika. Radi se, naime, o različitim varijantama govornog francuskog jezika kod stanovnika različitih podneblja. Razlike su posmatrane na osnovu karakteristika govornog jezika regije Pariza kod europskih francuskih govornika, te govora kanadskih Francuza s područja kanadske provincije Québec, tj. grada Montréal, kao najvećeg frankofonog središta. Prikazujući najveće razlike u različitim govorima, ovaj rad donosi i rječnik izraza od kojih se dosta tih izraza koristi u oba područja, ali gdje se nalaze i oni koji se u potpunosti razlikuju i mogu se čuti na dva različita kontinenta.

Budući da se multinacionalno središte kanadske provincije Québec, Montréal, nalazi na sjevernoameričkom kontinetu, i to 5 512 kilometara¹ od francuske prijestolnice u Europi, postoji jedinstven utjecaj engleskog jezika na francuski jezik koji je također, kroz primjere, objašnjen u jednom dijelu ovog rada. Naposljetku, evidentni su i neki kodeksi ponašanja koji se očituju kroz jezik i koje ćemo također ovdje spomenuti.

¹ Udaljenost Montreal – Pariz <http://www.distance24.org/Montreal/Paris>, pristupljeno: 08.09.2017.

2. Povijest

2.1 Povijest stanovništva današnje provincije Québec

U prvoj polovici 18. stoljeća, zahvaljujući francuskoj kolonizaciji, veliki dio sjeverne Amerike bio je francuski i zvao se Nova Francuska (*Nouvelle-France*). Pa ipak, ne čini se da je iz naziva Nove Francuske došlo i ime za stanovnike tog područja. Kada je, u početku sve bilo francusko, dogodilo se da su, oko 1680. godine, oni koji su rođeni u Novoj Francuskoj postali brojniji od onih ljudi rođenih na europskom tlu, u Francuskoj. Ta nova frankofona skupina se najprije nazivala Kanađanima (*Canadiens*). To je prvi kolektivni naziv za narod koji će se danas nazivati *Québécois*.²

Metropolitanski, europski Francuzi su tako prva skupina od koje će se novi sjevernoamerikanci razlikovati. To će biti jedan dugi historijski proces diferencijacije i afirmiranja samoga sebe. Tijekom tog procesa u kojem prevladava diferencijacija, pojava okarakterizirana kao nešto prilično negativno i usmjereno ka prošlosti, doći će do povlačenja, konzervatizma i izoliranja. Međutim, nešto kasnije, u vrijeme kada dominira afirmacija samoga sebe, postat će važno ono što čovjek u suštini jeste, te će tako više biti usmjeren ka sadašnjosti i budućnosti.

Za vrijeme francuskog režima (1608.-1760.), stanovnici današnjeg Québeca, budući da su bolje prilagođeni klimi tog područja, pa i zemlji općenito, afirmiraju se kao Kanađani i kao sjevernoamerikanci. S druge strane, metropolitanski Francuzi dolaze s drugog kontinenta i nije im lako preživjeti na istom području, kao ni ratovati s Indijancima, te otkrivati novu zemlju i obrađivati je. To, dakle, takozvanim Kanađanima daje osjećaj nadmoći nad metropolitanskim Francuzima.

Nakon francuskog režima, Englezi dolaze na područje Nove Francuske, 1763. g. kada ona postaje petnaesta engleska kolonija u Americi i dobiva novi naziv, Nova Škotska (*Nouvelle-Écosse*). Stanovnici te nove kolonije se, međutim, i dalje nazivaju *Canadiens*. Njih oko 65 000 su preci današnjim *Québécois*. No, Englezi koji su se tu nastanili, nisu smatrani Kanađanima, nego su njih zvali *les Anglais* (Englezi) ili *les Bostonnais* (Bostonjani) ili pak generalno *les*

² Corbet, N. (1990), *Langue et identité – Le français et les francophones d'Amérique du Nord*, Les presses de l'Université Laval, Québec.

Americains (Amerikanci). Budući da su oni svi pričali engleski, nazivali su se Englezima, bez obzira što su mnogi od njih bili Škoti, Irci ili čak Amerikanci. Ipak, kako se Nova Francuska otvarala utjecaju engleskog jezika i kako su poslije 1791. godine postojale dvije Kanade, Visoka (*le Haut* – današnji Ontario) i Niska (*le Bas* – današnji Québec), engleski govornici su počeli sebe nazivati *Canadians*, dok su oni, naime, francuske govornike nazivali *French-Canadians*. Izraz *Canadiens français* (francuski Kanađanin), dolazi direktno iz engleskog jezika i počinje se pojavljivati u novinarskim i političkim terminima. To će također biti jedan od prvih anglicizama u francuskom jeziku Québeca.

Zanimljivo je kako su neki, poput generala de Gaullea, pričali o Francuzima iz Kanade, stanovnicima Nove Francuske, kao o Francuzima koji su se trenutno udaljili od metropole. A to “trenutno” traje već 4 stoljeća.

Ni danas nije sasvim jednostavno jednom rječju nazvati stanovnike ove pokrajine. Kao što su stanovnici Italije Talijani, tako su stanovnici Québeca, Québécois. Međutim, oni su i Francuzi, Amerikanci, Kanađani ili pak nešto sasvim drugo. Sve djeluje jednostavnije tek kad se otkrije zašto postoji toliko varijacija u njihovom nazivanju.

Stvarnost nam, međutim, nalaže da stanovnike Québeca smatramo jednom etničkom skupinom čija se osobnost istkala kroz povijest i čije se karakterne crte pripisuju Francuzima, Amerikancima, te Kanađanima. Dalo bi se to slikovito opisati kroz, recimo, jedan mozaik u pokretu. Sve te karakterne crte se ne prepliću međusobno, nego savršeno dopunjuju jedna drugu.

2.2 Kratka povijest francuskog jezika u Québecu

Povijest provincije Québec, u najvećem dijelu, objašnjava jezičke pojedinosti kvebeškog govora, kako na nivou izgovora, tako i na nivou leksike, morfologije, ali i sintakse. U suštini, francuski jezik je došao na područje sjeverne Amerike u 17. stoljeću, za vrijeme francuske kolonizacije. Francuski useljenici su dolazili uglavnom sa sjeverozapada i iz centralnog dijela Francuske, dok je najkompaktnija useljenička skupina stigla iz Normandije. Iako različitih pogleda i shvaćanja, ovi doseljenici su morali zajedno živjeti, pa su prema tome razvili i zajednički jezik, uglavnom utemeljen na popularnom pariškom govoru 17. i 18. stoljeća.

Zapravo, takav govor se nametnuo i to na štetu drugima, dolaskom sirotih Parižanki čija je uloga i bila da dosele u Novu Francusku, te da se tamo udaju i zasnju obitelj kako bi se kolonizirao teritorij (popularno su se nazivale *les Filles du Roy*).

Tako se na području novonastale francuske kolonije razvija, s jedne strane, mješavina regionalnih dijalekata tog vremena, te s druge strane, govora zasnovanog na jeziku stanovnika tadašnjeg Pariza. Kasnije, nakon što su Francuzi predali svoje sjevernoameričke kolonije Englezima, francuski jezik Québeca je nastavio evoluirati, ali sada u okruženju govornika engleskog jezika. U isto vrijeme u Francuskoj se nameće pariška norma kao standardna cijeloj zemlji.

Razliku možemo najbolje prikazati na primjeru izgovora vokala **oi**: prije Revolucije, izgovor [wé] je pripadao aristokraciji, seljacima i nižoj gradskoj klasi. Dosljenici u Novu Francusku nisu bili niko drugi nego aristokrate koje su došle da vladaju, religiozni katolici koji su došli da šire Evanđelje, seljaci koji su došli da rade, te mlade sirote Parižanke. Stoga je normalno da se taj isti izgovor [wé] zadržao u Québecu. U Francuskoj je, međutim, dolaskom buržoazije koja je već izgovarala [oua], od 1789., taj izgovor je postao norma u metropoli.³

2.3 Struktura stanovništva u Québecu danas

Danas je Kanada izrazito multinacionalna država. U prvoj polovici XX. st. obilježje i temelj svih političkih zbivanja i sukoba u Québecu nalazio se u njegovu nacionalnom, jezičnom i vjerskom dvojstvu. Brojčano je i kulturno jači frankofonski dio (80% stanovništva), a anglofonski dio zauzima ključne položaje i ulogu u gospodarstvu. To je u kanadskih Francuza potaknulo težnje za većom samostalnošću i ravnopravnošću pa čak i za izdvajanjem Québeca iz kanadske federacije.⁴ Québec je poseban po tome što je francuski jedini službeni jezik na svim razinama. Francuski razumije i govori (barem na minimalnoj razini) 94,6 % stanovništva. Québécojanci zaštićuju francuski jezik od federalne nadmoći engleskog jezika, te također čuvaju i Québeški

³ Bédard, É. (2012) *L'Histoire du Québec pour les Nuls*, Éditions First-Gründ, Pariz.

⁴ Hrvatska enciklopedija <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=51266>, pristupljeno: 01.09.2017.

jezični standard (*norme québécoise*) čiji je regulator Québeški ured za francuski jezik (*Office québécois de la langue française*).

3. O izgovoru i gramatičkim pojedinostima

Izgovor francuskog jezika u Québecu je nešto što vas na prvi susret veoma iznenadi. Iako je veoma sličan francuskom izgovoru, québeški izgovor je obojen specifičnostima koje se prije svega odnose na samoglasnike: podsjeća na duge samoglasnike, ponajprije, na *ê* i na *â*, na diftonge, laganu otvorenost zatvorenih samoglasnika: *i*, *u*, *ou*, anteriornost posteriornih samoglasnika, te zatvorenost nazala. Što se tiče suglasnika, primijetiti ćemo da su neki od njih pomalo “zgnječeni”, tj da se palataliziraju, na primjer *t* i *d*, ispred *i*, *u* tvore *ts* i *dz*, što bi u našem govoru bilo blizu izgovora suglasnika *c*. Drugi konsonanti imaju tendenciju da se sakriju ili čak ispadnu u određenim fonetskim kontekstima, na primjer *l* u članovima i zamjenicama *le*, *la* i *les*. Skup svih ovih pojedinosti proizvodi jednu artikulaciju, odnosno intonaciju i ritam koji su prilično drugačiji od onih koje čujemo u Francuskoj, Belgiji ili na sjeveru Afrike. Zanimljiva činjenica je da stanovnici Québeca pričaju za jednu oktavu niže nego Francuzi u Francuskoj.⁵

3.1 Razlike u izgovoru samoglasnika

S gramatičkog gledišta, najveće razlike u izgovoru kod francuskih Kanađana i europskih Francuza daju se primijetiti kod izgovora samoglasnika i suglasnika. Tako se, na primjer, velike razlike očituju kod stegnutih i opuštenih samoglasnika, gdje je mnogim europskim Francuzima ponekad teško imitirati opuštene samoglasnike *i* ili *u* u Québecu, jer su Francuzi naviknuti na francuski standardni izgovor u kojem su samoglasnici *i* i *u* stegnuti. U sljedećem tabelarnom prikazu, objasniti ćemo više takvih primjera.

⁵ <http://www.encyclopedia.com/history/modern-europe/wars-and-battles/french-speaking-canadians>
(Pristupljeno: 28.09.2017.)

Tabela 3.1: Prikaz razlika u izgovoru kod frankofonih stanovnika kanadske provincije Québec i kod frankofonih stanovnika Francuske⁶

Primjer	Objašnjenje	Izgovor u Québecu	Francuski standardni izgovor
Stegnuti i opušteni samoglasnici (<i>tendues et relachées</i>)	Stegnuti samoglasnici <i>i</i> i <i>u</i> iz europskog francuskog, u Québecu postaju opušteni na posljednjem, zatvorenom slogu; to su zvukovi koje je jednom Francuzu teško imitirati	vite se čuje kao [vit] (kao što bi u engleskom bilo <i>slip</i> , sa jednim opuštenim samoglasnikom <i>i</i> , u odnosu na <i>sleep</i> gdje je <i>i</i> dugo i stegnuto	U francuskom standardnom izgovoru, svi su samoglasnici stegnuti.
oi izgovoreno kao [we] (kao što je bio slučaj u Francuskoj prije Revolucije)	Ovaj izgovor ovisi od izvorne geografske ili društvene pripadnosti govornika, te nikada nije neutralan. U stripovima ili reklamama, oi se ponekad piše oé .	Ovaj izgovor možemo primijetiti prije svega kod osobnih zamjenica <i>moi</i> i <i>toi</i> . [le rwé, c'est mwé] [moé-là chu ben tanné !]	“Le roi, c’est moi !”, <i>Louis XIV</i> <i>Moi j’en ai vraiment marre !</i>
Posteriorno a	- a se često izgovara posteriorno toliko da gotovo zvuči kao <i>ô</i> . -Québécois prave razliku između a u riječi <i>pâte</i> i <i>patte</i> .	[mwé-lô] [mwé-lô chte dzi]	<i>Moi là</i> <i>Moi, je te dis</i>
Nazalnost	Nazali se uvijek izgovaraju drugačije : an je blizu izgovora [in], a un u brun nikad nije izgovoreno kao [in].	[frinchmin]	<i>Franchement !</i>
Promjena posljednjeg [è] u [a]	U nekim sredinama, [è] na kraju riječi se pretvara u [a]	[je l’sava] [jama] [parfa]	<i>Je le savais</i> <i>Jamais</i> <i>parfait</i>

⁶ Tabela urađena po uzoru na tabelu prikazanu u priručniku Beaumont, J.-C., Amadiou, S. (2013), *Québécois*, Assimil, Pariz.

3.2 Razlike u izgovoru suglasnika

Nakon nekoliko prikazanih primjera razlika u izgovoru samoglasnika, donosimo i tabelu primjera razlika kod suglasnika i objašnjenja istih.

Tabela 3.2: Primjeri razlika u izgovoru suglasnika

Primjer	Objašnjenje	Izgovor u Québecu	Francuski standardni izgovor
Afrikacija	Afrikacija, odnosno dodavanje glasa [s] ili [z] poslije t ili d, a ispred visokih samoglasnika <i>i</i> i <i>u</i> (isključivo u ovom slučaju) je jedan od zapanjujućih izgovora u Québecu.	<i>[tsu étsudzi]</i> <i>[tsu pinses-tsu]</i>	Tu études Est-ce que tu penses
Glas r	R je obično r roulé na području Montreala. Danas se izgovara uglavnom bez upotrebe jezika (grasseye).		
Izgovor posljednjeg t	Ako je <i>t</i> posljednji suglasnik u riječi, uvijek se izgovara. Ponekad se epentetsko <i>t</i> dodaje pojedinim riječima.	<i>[il fait frette]</i> <i>[viens icitte]</i> <i>[i reste au litte]</i>	Il fait frais Viens ici Il reste au lit

3.3 Razlike u gramatičkim pojedinostima

Postoji nekoliko značajnih razlika u lingvističkoj strukturi francuskog jezika u Québecu i onoga koji se govori u Francuskoj. Tako ćete primijetiti da u strukturi francuskog jezika u Québecu :

1. Zamjenice imaju posebne oblike :

- Osobne zamjenice koje imaju ulogu subjekta *il* i *elle*, u Québecu postaju **i** i **a**, isključivo u govornom jeziku, nikad u pisanom obliku. Također, razvio se sistem povratnih

zamjenica i koristi se u naglašenom obliku, na primjer : **nous autres, vous autres, eux autres** itd.

- Zamjenica *nous* je sistematički zamijenjena sa **on**.

2. *Postoji tako i nekoliko zanimljivih različitosti i kod konjugacija glagola :*

- Glagol **aller** je zadržao svoj arhaični oblik **j'va** u prvom licu jednine prezenta. Mnogo stanovnika Québeca i danas koristi ovaj oblik u govornom jeziku. Kako se futur tvori upotrebom glagola **aller**, tako će recimo *je mangerai* postati **j'va manger**.

J'va se često kontrahira u **ma**. Dakle, **ma manger** bi značilo *je mangerai*, a dolazi od izraza **Je m'en va manger**. Ovo je veoma česta konstrukcija koju ćete često čuti u govornom jeziku Québeca.

- Glagol **haïr**, veoma čest u upotrebi (u Francuskoj se češće koristi *détester*), konjugira se u dva sloga u prezentu indikativa. Tako ćete čuti : **j'haïs, tu haïs, il haït**.
- Glagol *s'asseoir* se konjugira na sljedeći način : **je m'assois, tu t'assois, il s'assoit, nous nous assoyons, vous vous assoyez, ils s'assoient**, za razliku od francuske norme je **m'assieds** itd.
- Konjunktiv prezenta (*présent du subjonctif*) je jako prisutan u govornom jeziku, pa tako postoje posebni oblici za određene glagole. Na primjer :

I voit → qu'i voye

Il est → qu'i soye

Il a → qu'il aye

Upitna forma kod glagola se razlikuje od one koja se koristi u Francuskoj. U Québecu, pitanje se obično postavlja običnom inverzijom glagola, subjekat-predikat (što je u Francuskoj ne tako često u govornom jeziku gdje je najčešći oblik pitanja *est-ce que*). Tako će u Québecu biti *Veux-tu?* (izgovoreno [vetsu]), umjesto *Est-ce que tu veux?* U kvebeškom francuskom postoji također jedan jako čest oblik koji se sastoji od obične upitne inverzije, te osobne zamjenice **tu** koja slijedi nakon glagola. Ovako bi izgledala konjugacija glagola **vouloir** u upitnoj formi :

Je veux-tu? – Est-ce que je veux?
Tu veux-tu? – Est-ce que tu veux?
I veut-tu? – Est-ce qu'il veut?
A veut-tu? – Est-ce qu'elle veut?
On veut-tu? – Est-ce que nous voulons?
Vous voulez-tu? – Est-ce que vous voulez?
I veulent-tu? – Est-ce qu'ils veulent?
A veulent-tu? – Est-ce qu'elles veulent?

Ovaj jako česti oblik upitne forme, može se iskoristiti i kod uzvika. Tako ćete, na primjer, čuti :
C'a tu pas d'bon sens! [*satsu po dbon sin*], *Mais ça n'a pas de sens !*

Također, mnogo drugih riječi poput priloga, prijedloga i veznika se razlikuje u ova dva različita govora :

- Prilozi **assez** i **don(c)** se koriste kao oznake intenziteta. Da biste rekli *Il est vachement bien*, valja reći : **I est assez beau ?** ili **I est don ben beau**. **Ben** se u ovom slučaju koristi kao *bien*, *beaucoup* i jako je često u govoru.
- Prepozicije **dans** i **à** se ponekad kontraktiraju sa članovima **la** i **les**. Također, *dans la* postaje **dans** sa jednim jako dugim vokalom : **i est dans maison**. Prepozicija **à** se često koristi kao oznaka pripadnosti, uglavnom tamo gdje bismo upotrijebili *de* : **le chum à Maryse**, *Le copain de Maryse*. Naposljetku, prepozicija **à** također zamjenjuje demonstrativ *ce* u određenim vremenskim izrazima : **à matin**, *ce matin* ; **à soir**, *ce soir* ; **asteure**, *maintenant (à cette heure)*.
- **Si** koje se koristi u odgovoru na postavljenu negaciju, ne postoji u Québecu, pa se umjesto toga koristi samo **oui**, često popraćeno sa **mais**: **T'es pas content? – Mais oui chu content !**, *Tu n'es pas content ? – Si, je suis content*.
- **Pis**, odnosno *puis*, često zamjenjuje veznik *et*. Čujemo ga gotovo u svakoj rečenici.

Postoje oblici koji i nisu tako česti u govornom jeziku Québeca, ali koje ipak ponekad čujemo na jednom prilično opuštenom nivou jezika :

- To je slučaj, recimo, u razlici između jednine i množine, pa se ponekad kaže : **i joue ≠ i jousent ; i rit ≠ i risent**. Čak se ponegdje čuje i **i sontaient** umjesto *ils étaient* !
- Ili pak glagol *croire* čiji indikativ prezenta izgleda ovako : **j'crés, tsu crés, i cré**.

4. Joul – govor kanadske provincije Québec

Joul (francuski izgovor: [ʒwal]) je termin koji označava varijantu govornog jezika nastalu u specifičnim društvenim i društveno-povijesnim realnostima u najvećoj kanadskoj provinciji smještenoj na Istočnoj obali.⁷ Termin *joul* dolazi iz izgovora francuske riječi *cheval* (konj) nekadašnjih stanovnika ruralnih sredina i pripadnika radničke klase. Do 1960. godine, termin je označavao netočan, neartikuliran i neuk način govora. U prošlosti, zbog nejasnih izgovora pojedinih riječi, kao što je riječ *cheval*, *joul* se pripisivao kao dijalekt uglavnom seljacima, farmerima i običnom puku, pretežito pripadnicima radničke klase.

Sudeći po kritičarima kanadskog francuskog jezika i njegovih karakteristika⁸ koji promoviraju mit o tome da provincija Québec formira monolit i da, s obzirom na nezavidnu društveno-ekonomsku pozadinu njenih stanovnika, te na istu takvu edukaciju i zanimanje, Québécois govore izopačenim i neukim francuskim dijalektom. Stvarnost, međutim, nalaže da postoje tri različita nivoa u svim jezičkim skupinama francuskih govornika ove kanadske provincije. Tu *joul* nalazi svoje mjesto, pored québeškog francuskog i međunarodnog francuskog, kao varijanti govornog jezika.

Porijeklo *jouala*, naime, leži u strukturi europskog francuskog jezika iz 17. stoljeća koji se još naziva *le français hexagonal*, tako da današnji *joul* nije ništa drugo nego arhaična forma francuskog jezika.

⁷ The Canadian Encyclopedia <http://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/joul/>, pristupljeno: 29.06.2017.

⁸ Jean-Marie Salien, Quebec French: Attitudes and Pedagogical Perspectives, *The Modern Language Journal*, Vol. 82, No. 1. (proljeće, 1998), str 95-102 <http://www.yorku.ca/fmougeon/documents/Salien.pdf>

Tabela 4.1: Rječnik *Jouala* u odnosu na europski francuski govor

Joual	Francuski	Prijevod na b/h/s
toé	toi	<i>ti</i>
moé	moi	<i>ja</i>
pis, pis quoi	et puis, puis quoi	<i>I, onda, pa šta</i>
moé j'vo [ʒvɔ]	moi je vais	<i>Idem ja, odoh</i>
Çé	c'est	<i>To je</i>
Lé	Les	<i>Određeni član u množini</i>
Ço [sɔ]	Ça	<i>Ovo, to</i>
Po [pɔ]	Pas	<i>Negacija</i>
Lo [Lɔ]	Là	<i>Tamo</i>
j'fa, j'fasse, je fasse	je fais	<i>Radim</i>
D'la	De la	<i>Prepozicija de i određeni član u ženskom rodu; može označavati pripadnost ili kvantitet, ovisno od konteksta</i>
té, t'es	tu es	<i>Ti si</i>
Yé	Il est	<i>On je, ono je</i>

tsé (tsé là), t'sais	tu sais	<i>Ti znaš</i>
je s'ré	je serai	<i>Ja ću biti</i>
j'cres, j'cré	je crois	<i>Ja vjerujem</i>
pantoute	pas du tout (de <i>pas en tout</i>)	<i>Nipošto, nikako</i>
y	il	<i>On, ono</i>
a, a'l'o	elle, elle a	<i>Ona, ona ima</i>
ouais ili ouin	oui	<i>Da, aha</i>
y'o [jɔ]	il y a, il a	<i>Ima, on ima, ono ima</i>
toul', tou'l'	tout le	<i>cijeli</i>
icitte	ici	<i>ovdje</i>
ben	bien	<i>dobro / veoma / mnogo (ovisno o kontekstu)</i>
bengadon, ben r'gardon, ben gardon	bien regarde-donc	<i>Dobro, pogledaj</i>
Ga don ço, gadon ço, r'gardon ço	Regarde donc ça	<i>Vidi ti ovo</i>
su, d'su, de su	sur, dessus	<i>Na, iznad</i>
su la	sur la	<i>na (za imenicu koja</i>

		<i>slijedi u ženskom rodu)</i>
su'l	sur le	<i>na (za imenicu koja slijedi u muškom rodu)</i>
anyway, en tout co [ã tɥ kɔ], entouco, entéco, ent'lé co	en tout cas, en tous les cas	<i>U svakom slučaju, kako god. En tout cas ima veoma široku upotrebu, koristi se gotovo u svakoj rečenici.</i>
Aweille ! , Enweille !	Bouge !	<i>Pomjeri se!</i>
enweille,àweille	envoy, allez	<i>Kidaj, briši (ovisno o kontekstu)</i>
enweille don, àweille don	envoy donc, allez	<i>Hajmo, hajde</i>
faitte, fette	saoul	<i>pijan</i>
fette, faitte, té faitte	fini, tu es fini	<i>Gotov/a si, mrtav/va</i>
nuitte	nuit	<i>noć</i>
'tite, p'tite	petite	<i>Mali, malo, mala</i>
déhor, d'wor, dewor, dowor	dehors	<i>napolje, vani; izlazi (ovisno o kontekstu)</i>
boutte	bout	<i>Kraj, vrh, završetak</i>
litte	lit	<i>krevet</i>

tusuite, tudsuite, tud'suite, tu'd'suite, toud'suite	tout de suite	<i>odmah</i>
astheure, asteur (od "à cette heure")	maintenant, couramment	<i>sada, trenutno, od ovog trenutka</i>
han ?	hein ?	<i>molim? šta?</i>
heille	hé	<i>hej</i>
frette	froid	<i>hladno</i>
fâ	fait	<i>Činjenica/radi, čini</i>
s'fèque,s'fâ que, sfâk	Donc, bref, en fait (ça fait que)	<i>Dakle, zbog toga</i>
mèk, mainque, main que	lorsque (iz starofrancuskog « mais que »)	<i>Čim prije; potom, nakon što</i>
dins,dan lé	dans les	<i>Priloška oznaka za mjesto i određeni član u množini</i>
cé	c'est, ceci est	<i>Ovo je</i>
c'pos, cé po, s'po[spə]	ce n'est pas	<i>Ovo nije</i>
end'ssour, end'ssou	en dessous	<i>ispod</i>

s'assir, s'assoère	s'asseoir	<i>sjesti</i>
ak, ac, a'ec ,èk,èque	avec	<i>S, sa</i>
boète [bwaɪt]	boîte	<i>kutija</i>
à soère, à swère⁹	ce soir	<i>večeras</i>
àmandonné, aman'né	à un moment donné	<i>određenom trenutku, u bilo kojem trenutku</i>
bouette	boue	<i>blato</i>
c't'un,Çé t'un, s't'un	c'est un	<i>To je (jedan)</i>
ch't, j't, chus	je suis (un)	<i>Ja sam</i>
garah, gararh	garage	<i>garaža</i>
char	automobile	<i>auto</i>
tarla, con, nono	stupide	<i>glup</i>
kétaine, quétaine	mauvais goût	<i>Neukusan, loše odjeven</i>
fif, fifi	éfféminé	<i>Ženskast, feminiziran muškarac</i>
tapette (une)	pédé (un)	<i>Peder, feminiziran muškarac,</i>

⁹ Ovaj termin dolazi od *à soir*, što je za standardni francuski jezik pogrešna sintaksa, ali u govoru stanovnika Québeca se koristi kao ustaljena forma i označava pojam 'večeras'.

		<i>homoseksualac</i>
grand slack	grand et mince	<i>Visok i mršav (od engleske riječi slack)</i>
smatte (té), smartte (té)	intelligent	<i>Pametna/ na (od engleske riječi smart)</i>
plotte	chatte, vagin	<i>Kurva, pica, vagina (derogativno ovisno o kontekstu)</i>
graine, grène	pénis	<i>Penis, kurac (u doslovnom prijevodu ovo je riječ za sjeme, kontekstualno derogativno)</i>
botare	bâtard	<i>kopile</i>
eulle	l' le	<i>Određeni član za imenice u muškom rodu</i>
étchoeuré	écoeuré	<i>Umoran/smoren</i>
t'su, d'su	mettre sur	<i>Staviti na</i>
vert (té)	inexpérimenté (tu es)	<i>(ti si) neiskusna (biti zelen u nečemu ili za nešto; 'vert' je u francuskom riječ za zeleno)</i>
troud'cu, trou'd'cu, trou d'cul	enfoiré, trou de cul	<i>Šupčina, šupak (kontekstualno derogativno)</i>

panel (un)	camionnette, fourgon	<i>kombi (više vrsta kombija)</i>
jarret, hârret	mollet	<i>tele</i>
lulu	mèche (deux)	<i>Kikice, kike</i>
Drette lo	Ici même (droit là)	<i>Baş tu, baş ovdje</i>
J'te dis	Je te dis	<i>Kažem ti</i>
J'toute fourré, j's'tout fourré, schtout fourré	Je suis confus	<i>Tako sam zbunjen/a</i>
J'cogne des clous	Je suis épuisé	<i>Jako sam umoran/na</i>
Checke-moé le don	Regarde le (donc) lui	<i>Vidi njega</i>
Checke fern, Checke checke	Regarde ça/lui/elle, Regarde	<i>Vidi njega/nju/to ili jednostavno vidi, pogledaj (upotrebljava se za sva tri roda)</i>
'Stacoze de'd, stacoze de, C't-à- cause de,	c'est à cause de	<i>To je zbog toga što</i>
'Stacé	C'est assez	<i>Dosta je</i>
Viarge	Putain !	<i>Jebemu !</i>
Grouille (toé)	Dépêche-toi	<i>Požuri</i>

<p>ta yeul!, la yeul!, ferme ta boète!, la ferme!, la farme!</p>	<p>tais-toi! ferme la gueule</p>	<p><i>Začepi (gubicu)!, (pogrdno), zaveži! (pogrdno)</i></p>	
<p>Y pue d'la yeul</p>	<p>Ça pue de la gueule (životinja), Il a la mauvaise haleine (muškarac)</p>	<p><i>On ima smrdljiva usta, ima loš zadah, smrdi mu iz usta</i></p>	<p><i>(gueule se direktno prevodi kao životinjska usta, tako da ima pogrdno značenje ukoliko se odnosi na osobu. Pue je doslovni prijevod glagola smrdjeti)</i></p>
<p>Chus dan marde</p>	<p>Je suis dans le pétrin (Je suis dans la merde)</p>	<p><i>U velikoj sam nevolji (u govnima sam)</i></p>	

5. Rječnik izraza francuskog europskog i francuskog kanadskog govornog područja

5.1 Termini čije značenje valja razlikovati u različitim govornim područjima

U priručniku¹⁰ o pojedinostima i karakteristikama québeškog francuskog u odnosu na metropolitanski francuski kroz različite izraze svakodnevnog govora, prije svega se nalaze izrazi koje valja razlikovati od francuskog standardnog jezika. Donosimo 25 termina koje ne treba miješati, iako je sličnost veoma velika i lako je pogriješiti :

Tabela 5.1: Rječnik izraza koje treba razlikovati

	U Québecu	U Francuskoj
Baccalauréat :	Diplôme universitaire de 1 ^{er} cycle	Licence
Bleuets :	Myrtilles	Petites fleurs bleues
Caméra :	Appareil photo	Caméscope
Cartable :	Classeur	Sac d'écolier
Chaudière :	Seau	Appareil de chauffage central
Chialer :	Se plaindre, geindre	Pleurer
Classeur :	Meuble de rangement	Chemise cartonné à anneaux
Danseuse (nue) :	Stripteaseuse	Danseuse classique
Déjeuner :	Premier repas de la journée	Deuxième repas de la journée
Dîner :	Second repas de la journée	Troisième repas de la journée
Être choqué :	Être en colère	Être en état de choc
Foufounes :	Fesses	Parties génitales féminines
Four :	Cuisinière électrique	Fournaise
Gomme :	Chewing-gum	Gomme à effacer
Gosse :	Testicules	Enfants
Gugusse :	Babiole	Personne bizarre
Liqueur :	Boisson gazeuse	Boisson alcoolisé
Pamphlet :	Dépliant publicitaire, brochure	Écrit satirique
Se grouiller :	Se dépêcher	S'agiter
Se pousser :	Se sauver, s'en aller	Faire de la place
Se tasser :	Se déplacer	Rapetisser
Soda :	Bicarbonate de soude	Boisson gazeuse
Sucette :	Suçon	
Suçon :	Sucette	
Ustensiles :	Couverts	Outils

¹⁰ Guevin M.-L., Gazaille M.-P. (2011), *Les 1000 mots indispensables en québécois*, Paris.

5.1.1 Structure i gramatičke posebitosti specifične za québeško govorno područje

Izdvojit ćemo, također, 25 struktura i gramatičkih tvorevina koje su tipične za québeško govorno područje :

A : *En remplacement du pronom « elle »*

À cause que : *Parce que*

À date : *Jusqu'à maintenant*

Aller sur quelqu'un (aller su') : *Rendre visite à quelqu'un*

À matin : *Ce matin*

A répond : *A répondu*

À soir : *Ce soir*

Ben voyons donc! : *Sans blague!*

Bon ben bonjour là : *Allez, au revoir*

Bon ben là : *Et bien*

Ça fait que (faque) : *Alors*

Ça se peut-tu ? : *Est-ce possible ?*

C'est quoi ? : *Qu'est-ce que c'est ?*

Chu : *Je suis*

Eux-au'tes : *En remplacement de « eux »*

Mais que : *Au moment où*

M'as : *Je vais*

M'as-t : *Je vais te*

Prendre pour acquis : *Tenir pour acquis*

Travailler sur l'ordinateur : *Travailler à l'ordinateur*

Tsé : *Tu sais*

Tu veux-tu : *Est-ce que tu veux*

Un mendné : *À un moment donné*

Y : *En remplacement du pronom « il »*

Y jousent : *Ils jouent*

5.2 Rječnik svakodnevnih izraza govornog jezika u Québecu i u Francuskoj

Jezik je živa materija i podložan je konstantnim promjenama na koje utječu vanjski faktori. To, na primjer, može biti struktura stanovništva koja je jedan od najčešćih i najvidljivijih faktora. Već smo utvrdili kako je tekao *prijenos* francuskog jezika s europskog na sjevernoameričko tlo kroz povijest. Moderna povijest, naime, svjedoči o sve češćim migracijama stanovništva, što zbog raznih sukoba, nepovoljnih političkih struktura, te drugih (ne)prilika, uzrokovanih najčešće ljudskim faktorima. Tako doseljenici koji dolaze u Kanadu iz cijelog svijeta znatno mijenjaju jezičku strukturu francuskog jezika. U nastavku ovog rada, donosimo kratki rječnik popularnih izraza govornog jezika kanadske provincije Québec, u odnosu na europski francuski govor.

Tabela 2.2: Rječnik svakodnevnih izraza govornog jezika u Québecu i u Francuskoj

Expressions québécoises	Significations
Accrocher ses patins	Abandonner
A drette	A droite
A répond	A répondu (verbe répondre, passé composé de l'indicatif, 3 ^e personne du singulier)
A la brunante	Au crépuscule
A la noirceur	A la tombée de la nuit
Aide sociale	Sécurité de revenu

Aiguiser un crayon	Tailler un crayon
Aller aux vues	Aller au cinéma
Ami/-e avec privilèges¹¹	Ami avec lequel on entretient une relation essentiellement sexuelle; copain/copine de baise
Angine de poitrine	Infarctus
Appel à frais virés	Communication en P.C.V.
Arriver short	Arriver de justesse
Au plus sacrant	Au plus vite
Avoir des connexions	Avoir des relations bien placées
Avoir de l'ouvrage	Être très occupé
Avoir de la broue dans le toupet	En avoir plein les bras
Avoir de la misère	Avoir de la difficulté
Avoir de l'eau dans la cave	Porter des pantalons trop courts
Avoir du cœur au ventre	Être vaillant
Avoir du guts	Avoir du cran, du courage
Avoir du pain sur la planche	Avoir beaucoup de travail
Avoir la flaye à l'air	Avoir la braguette ouverte
Avoir l'air de la chienne à Jacques (être habillé comme la chienne à Jacques)	Être mal habillé
Avoir la guedille au nez	Avoir la morve au nez
Avoir la journée dans le corps	Être fourbu après une journée éreintante
Avoir la tête enflée	Être vaniteux, prétentieux
Avoir le cœur gros	Être triste
Avoir frette	Avoir très froid
Avoir le feu au cul	Être très en colère ou être très pressé, fuir
Avoir le motton	Avoir la gorge serrée par l'émotion
Avoir les baguettes en l'air	Gesticuler beaucoup par emportement, par nervosité
Avoir les mains plein de pouces	Être malhabile de ses mains
Avoir les deux yeux dans le même trou	Être mal réveillée
Avoir les yeux dans la graisse de bines	Avoir le regard absent, être perdu dans ses pensées
Avoir l'estomac dans les talons	Avoir très faim
Avoir mal aux cheveux	Se sentir cafardeux suite à une consommation excessive d'alcool
Avoir une crotte sur le cœur	Avoir du ressentiment
Avoir une poignée dans le dos	Être une bonne poire, une cruche
Sortir steady (avec quelqu'un)	Avoir un(e) petit(e) ami(e)

¹¹ Kod ovog izraza je vidljiv utjecaj engleskog jezika : FWB - *friends with benefits*, tj prijatelji koji imaju povremene seksualne odnose, ali nisu u vezi. U Europi se, u govornom jeziku osobito kod mlađe populacije čuje izraz *plan cul*, što je s jedne strane moderno, humoristično, ali i prilično vulgarno.

Banc de neige	Congère
Beau dommage !	C'est sûr, naturellement !
Bière tablette	Bière à la température ambiante
Bloc appartements	Immeuble d'habitation
Boire du fort	Boire de la liqueur
Boîte à malle	Boîte à lettres
Booster un char	Recharger la batterie d'une automobile
Borne-fontaine	Borne d'incendie
Boss de bécosse	Personne qui fait preuve d'une autorité prétentieuse malgré sa position hiérarchique modeste; petit chef
Botcher son travail	Faire un travail avec négligence
Brake à bras	Frein à main
Casque de bain	Bonnet de bain
C'est quétaine !	C'est ringard !
C'est pas pire	C'est pas mal
C'est ben correc'	C'est bien
C'est tigidou	C'est très bien
C'est une vraie poutine !¹²	C'est très compliqué !
Ça a pas d'allure !	C'est absurde !
Ça fite¹³	Ça va
Ça regarde mal	Se présente ou s'annonce mal
Ça s'adonne !	Tout va bien!
Ça s'peut pas !	Pas possible !
Ça va mal à shop	Ça va très mal
C'est de valeur	C'est regrettable
C'est pas vargeux	Ne pas être extraordinaire, ne pas être terrible, être moche, médiocre
C'est plate icitte	C'est ennuyant ici
C'est tout un numéro	Personne originale
C'est un visage à deux faces	Hypocrite
Chanter la pomme	Faire la cour
Chauffer un char	Conduire une automobile
C't'au boute	C'est génial
Coin de rue	Pâté de maison
Coûter un bras	Coûter très cher
Costume de bain	Maillot de bain
Crise de coeur	Infarctus
Dans la noirceur	Dans l'obscurité
Dépecer un poulet	Découper la volaille

¹² *Poutine* je tradicionalno kanadsko-francusko jelo napravljeno od običnog pomfrita, prekriveno sirnim ugruškom i preliveno mesnim umakom (eng. *Gravy sauce*).

¹³ Iz engleskog *to fit*.

Demander la facture (au restaurant)	Demander l'addition
De seconde main	Usagé
Détour (obligatoire)	Déviation de la circulation automobile
Dis-moi pas !	Ne me dis pas !
Donner une jambette	Faire un croc-en-jambe
Donner ou prendre un lift	Fait d'être transporté gratuitement dans un véhicule; reconduire quelqu'un
Dur de comprendre	Difficile à comprendre
Dure comme une semelle de botte (en parlant d'une pièce de viande)	Trop cuite
Embarquer dans une auto	Monter dans une voiture
En état de l'alcool	Sous l'influence de l'alcool
Enlever une pelure	Retirer une épaisseur de vêtement
Étamper quelqu'un	Frapper, tabasser
Être accoté	Vivre en concubinage
Être boutonné en jaloux	Porter une chemise dont les boutons ont été passés dans les mauvaises boutonnières
Être bourré	Avoir trop mangé
Être en balloune	Être enceinte
Être en famille	Être enceinte
En titi	Beaucoup
En avoir son voyage	Être exaspéré
Être à côté de la track	Être dans l'erreur
Être aux oiseaux	Être heureux
Être bâti comme une armoire à glace	Être musclé, avoir un physique imposant
Être blanc comme un drap	Être livide
Être chaud	Être sous l'influence de l'alcool
Être de bonne heure sur le piton	Être levé tôt
Être en mosus	Être en colère
Être en pieds de bas	Être en chaussettes, sans chaussures
Être gelé	Être sous l'influence de drogues
Être gras dur	Comblé, fin prêt, chanceux
Être gratteux	Personne avare
Être haut sur pattes	Être grand
Être blanc comme un drap	Être livide
Être magané	Être en mauvais santé
Être mal amanché	Être mal habillé, d'une apparence douteuse
Être mal pris	Se retrouver dans une situation difficile
Être raqué	Être courbaturé suite à un effort ou un exercice physique
Être ratoureux	Être rusé et sornois
Être slaqué	Être congédié
Être sur son trente-six	Être habillé chic

Être sur la black-list	Ne pas (ou ne plus) être le bienvenu
Être sur les antibiotiques	Être sous traitement antibiotique
Être taillé au couteau	Se dit d'une femme bien proportionnée, svelte
Fais de l'air!	Déguerpis!
Faire des accroire	Faire croire à des faussetés, mener en bateau
Faire des farces plates	Raconter des plaisanteries de mauvais goût
Faire du cheval	Monter à cheval
Faire du pouce	Faire de l'auto-stop
Faire dur	Avoir une apparence déplaisante, misérable ou ridicule
Faire l'épicerie	Faire le marché, acheter les aliments
Faire la baboune	Faire la moue, boudier
Faire le lavage	Faire la lessive
Faire quelque chose par la bande	Faire quelque chose indirectement, par moyens détournés
Faire spinner ses pneus	Faire patiner ses pneus
Faire un coup de cochon à quelqu'un	Trahir quelqu'un
Faire une belle paire	Aller bien ensemble, être bien assortis
Faire son coming-out	Avouer son homosexualité à son entourage
Fermer sa boîte	Arrêter de parler, se taire
Feu sauvage	Bouton de fièvre qui se situe près de la bouche et qui est contagieux
Fucker le chien	Ne rien faire, faire des choses inutiles, déployer des efforts inutiles, avoir du mal à faire quelque chose
Fou comme un balai	Très excité parce qu'on est très content d'apprendre quelque chose
Frapper un nœud	Subir un échec
Frisé comme un mouton	Très frisé
Grimper dans les rideaux	Être agité, s'énervier, s'emporter
Il n'y a rien là	C'est très facile à faire, nul besoin de me remercier
J'ai mon voyage!	Phrase exclamative servant à exprimer l'étonnement, la surprise, l'incrédulité
La grande opération	Hystérectomie
La levée du corps est raide	Le réveil est difficile
Lâcher son fou	Donner libre cours à son envie de bouger, de s'amuser
Lâcher un ouac	Crier de peur ou de surprise
Lendemain de veille	Gueule de bois
Ligue de garage	Équipe de sportifs amateurs
Mal de bloc	Mal de tête ressenti au lendemain d'un abus d'alcool

M'as aller maller ma lettre	Je vais aller poster mon courrier
Mets-en!	Tu l'as dit!
Mettre ses culottes	Prendre l'initiative, réagir en prenant ses responsabilités, s'affirmer haut et fort
Moi itou!	Moi aussi!
Mouiller à boire debout	Pleuvoir à verse, à seaux, à torrents, à flots
Ne faire ni une ni deux	Réagir très promptement
Ne vaut pas de la chnoute	Ne vaut pas grand-chose
Oaki-dou !¹⁴	Tout va bien !
Obtenir son permis de conduire	Passer ses licences
O.K. c'est beau	O.K. c'est bon
Pantoute	Pas du tout
Parler à travers son chapeau	Parler à tort et à travers
Partir sur la crouse	Se mettre en quête d'aventures amoureuses
Partir pour la famille	Tomber enceinte
Passer la nuit sur la corde à linge	Rester debout toute la nuit
Passé date	Périmé
Péter de la broue	Se vanter
Péter la balloune	Être testé positif au test d'alcoolémie
Pogner les nerfs	S'énervier
Pont des chars	Pont qui supporte une voie ferrée
Pousse mais pousse égal !	N'exagère pas !
Prendre le champ	Sortir de la route parce qu'on a perdu la maîtrise du véhicule
Prendre le mors aux dents	S'emporter
Prendre une brosse	Se rendre ivre
Prendre ça mollo	Prendre relaxe, doucement
Prendre une mordée	Prendre une bouchée
Rêver en couleurs	Se faire des illusions
Rire jaune	Se forcer à rire, en dissimulant mal son dépit ou sa gêne
Sacrer patience	Laisser quelqu'un tranquille
Sauter la clôture	Avoir une aventure extraconjugale
Se dégrayer	Enlever son manteau, ses bottes ou ses vêtements d'extérieurs
Se faire carter	Se faire demander des preuves d'identités lors de l'achat de produits dont la vente est interdite aux mineurs (alcool, tabac, loteries...)
Se faire griller la couenne	Se faire bronzer
Se faire laver	Se faire dépouiller de tous ses biens
Se faire passer un sapin	Se faire tromper, duper

¹⁴ Iz engleskog *oakie doakie*.

Se parler dans le blanc des yeux	Se parler franchement, sans détour
Se promener en bédaine	Être torse nu (pour un homme)
Se promener nu-bas	Se promener en chaussettes, sans chaussures
Se ronger les sangs	Être très inquiet et impatient
Se tirer une bûche	S'approcher une chaise pour s'asseoir
Sentir le fond de tonne	Dégager une forte odeur d'alcool
Sirop de poteau	Sirop d'érable fabriqué artificiellement
Sizer quelqu'un	Juger quelqu'un, le jauger
S'ouvrir la trappe	Parler alors que ce n'est pas le moment
Spécial du jour (au restaurant)	Menu du jour
Statut civil	État civil
Statut social	Rang social
Tenir ça mort	Ne pas ne parler
Tirer la chaîne	Tirer la chasse d'eau
Tomber dans le panneau	Tomber dans le piège
Tourner autour du pot	Perdre son temps en n'allant pas droit au but
Tourner les coins ronds	Expliquer qqch., procéder à qqch. de façon grossière, en sautant les points secondaires
Tout drette	Tout droit
Trouver chaussure à son pied	Trouver le partenaire qui nous convient
Mettre le doigt sur le bobo	Trouver le problème
Tu fais dur !	T'as l'air bête !
Une cuillère à café	Une cuillère à thé
Virer son capot de bord	Changer d'opinion
Verrouiller, fermer à clé	Barrer la porte ¹⁵
Wo les moteurs !	Relaxe ! Calme-toi ! Cool !
Y aller aux toast	Aller vite
Ne pas mener de train	Ne pas faire de bruit
Y avoir du monde à la messe	Y avoir foule
Malcommode	Qui est espiègle, turbulent, indiscipliné

¹⁵ | jedan i drugi izraz se koriste u oba područja.

6. Odnos engleskog i francuskog jezika u kanadskoj provinciji Québec

6.1 Utjecaj engleskog na francuski jezik u Kanadi

Nerijetko se u svakodnevnom govoru koriste rečenice i izrazi porijeklom iz engleskog jezika, nekada do te mjere da ta upotreba prelazi razmjere obične leksičke posudbe kakvu poznajemo u francuskom jeziku u Francuskoj. Radi se, naime, o jednom sistematičnom pribjegavanju engleskom jeziku koje je sasvim uobičajeno u regijama i mjestima gdje je engleski takoreći sveprisutan i gdje stanovnici, čak i ako nisu dvojezični, posjeduju aktivno poznavanje leksike i sintaksičkih konstrukcija engleskog jezika. Međutim, ovaj fenomen nije jednako izražen u svim predjelima frankofone Kanade. Na primjer, izraženiji je tamo gdje je francuski govor manjinski (*Manitoba, Nouveau-Brunswick*), te među radničkom klasom. Evo i nekih primjera u kojima se dva jezika kombiniraju u sastavljanju izraza svakidašnjeg govornog jezika :

6.1.1 Primjeri popularnih *franglish*¹⁶ rečenica:

"Let's go grab some beers at the dep" – 'Dep' je skraćeno od 'depanneur' što je u Québecu imenica za trgovinu mješovite robe, koja je otvorena 24/7.

"Un paquet de Bensons, special light, king size, vingt-cinq"

"Trouver un parking" – Francuski govornici Montreala jako vole riječ 'parking'. Riječ 'stationnement' postoji, ali je rijetko u upotrebi u govornom jeziku. To se da primijetiti i po tome što je u Montrealu službeni parking simbol još uvijek slovo « P » umjesto slova « S » i nitko se na to očito ne žali.

"On va bruncher" – U ovom slučaju se zapravo konjugira imenica iz engleskog jezika 'brunch' po pravilima francuske gramatike gdje onda nastaje francuski glagol 'bruncher'. Ovo je jako

¹⁶ Riječ izvedena spajanjem riječi *french* i *english*. Koristi se kao oznaka za govor, najčešće kod bilingvalnih govornika, u kojem se miješaju francuski i engleski jezik. U francuskom jeziku se koristi još i pojam *franglais*. <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=Franglish> (Pristupljeno: 30.01.2018.)

popularan izraz koji označava obrok u periodu između doručka i ručka, nešto kao kasni doručak i rani ručak.

"I'm experiencng déjà vu" – Iako je *déjà vu* francuski termin, rijetko ćete čuti kako ga izgovaraju francuski govornici. Mnogo je popularniji među anglofonim govornicima. Iz ovoga je nastalo i nešto što se čuje često među mlađom populacijom, a to je termin koji se koristi kada se ne možemo nekome sjetiti imena, "Deja Who?".

"Ce week-end va être super cool" – nerijetko se čuje i *fin de semaine* kao termin koji označava kraj tjedna, iako je engleska riječ *week-end* evidentni utjecaj iz engleskog jezika.

"C'est le fun" – Ovaj izraz se nalazi među omiljenim izrazima ljudi koji se prvi put susreću s francuskim govorom kanadskog područja, posebno anglofonim govornicima koji ponekad pretjeraju s upotrebom određenog člana 'le' pokušavajući od engleskih napraviti francuske izraze ili želeći se jednostavno ponekad narugati sofisticiranosti. Tako je u Americi nastao komični video klip End Of The World u kojem se jedna rečenica odnosi upravo na ovo prethodno objašnjenje: "But, I Am Le Tired"¹⁷.

"Let's go to a 5 à 7 (cinq à sept) after work" - Obično kada jedan jezik preuzme riječ ili izraz iz drugog jezika, to je zato što u tom određenom jeziku ne postoji odgovarajući ekvivalent. U engleskom, naime, postoji izraz 'happy hour' koji odlično odgovara terminu '5 à 7', što se u oba jezika odnosi na vrijeme kada se uzima predah poslije posla uz neko piće ili hranu. Međutim, 'happy hour' je u Quebecu, od strane anglofonih govornika, često zamijenjen sintagmom 5 à 7.

"Order an Entrée" – kod ove kombinacije riječi ponekad dolazi do ne sasvim jasne upotrebe. U francuskom 'entrée' je predjelo, dok se u engleskom za predjelo koristi 'appetizer', dok je glavno jelo 'entrée'.

"Cul-de-Sac" – ovo je također jedan od omiljenih termina među anglofonim govornicima, a odnosi se na slijepu ulicu, odnosno na *dupe od vreće*.

¹⁷ Jedna od najpoznatijih parodija o upotrebi određenog člana *le* u francuskom jeziku može se pronaći u animiranom video snimku Jasona Windsora Ze End of the World kojeg je objavio Albino Blacksheep, 30.10.2003. <http://knowyourmeme.com/memes/le> (Pristupljeno: 20.05.2017.)

S druge strane, neki su izrazi direktno prevedeni s engleskog na francuski jezik. Tako na primjer popularni američki naziv za *shopping center*, na fr. *centre commercial*, u Québecu postaje **centre d'achat**. Slijedi još nekoliko primjera najprisutnijih pojmova i izraza prožetih utjecajem engleskog jezika u Québecu. **Lijevo** je primjer kanadskog francuskog, a *desno* je ekvivalent u metropolitanskom francuskom:

Bienvenue! (eng. *You are welcome*) – *Il n'y a pas de quoi!*

Faire une application – *faire une demande d'emploi*

Un sous-marin – *un sandwich*

Les liqueurs douces (eng. *soft drinks*) – *les boissons sans alcool*

Magasiner (eng. *to shop*) – *faire les courses*

La fille que j'sors avec - *la fille avec laquelle je sors*

Le patron que j'travaille pour – *le patron pour qui je travaille*

Dépendant de c'que tu veux faire – *selon votre intention*

On est combien loin d'la ville? – *A quelle distance sommes-nous de la ville?*

7. Druge kulturološke karakteristike i razlike

7.1 Direktno obraćanje i obraćanje iz poštovanja

Još jedan, prije svega kulturološki, pa onda i jezički segment u Québecu na koji je znatno utjecao engleski jezik, a koji se razlikuje od europskog francuskog okruženja, je direktno obraćanje u 2. licu jednine (*tutoiement*) i persiranje. Ovaj način direktnog obraćanja u Québecu, bez obzira na starosnu dob osobe ili na činjenicu koliko se dobro (ne)poznajete, je gotovo sasvim normalan. S jedne strane se kreće od pretpostavke da je to direktni utjecaj engleskog jezika (jer se u eng. koristi samo *you*), dok s druge strane mnogi na to gledaju kao na početak kraja francuskog jezika.

Bilo da ulazite u konverzaciju s bankarskim službenikom, ili da upravo slušate savjete liječnika, ili pak da vas upravo poslužuje konobar u restoranu, vrlo je vjerojatno da će vam se te osobe obratiti sa 'ti'. Međutim, zanimljivo je s druge strane to što se puno češće u razgovoru čuje *s'il vous plaît*, nego *s'il te plaît*. Ovaj drugi oblik se jako rijetko upotrebljava u svakodnevnom govoru. Dakle, u québeškom govoru se ljude ne persira, ali ih se ljubazno zamoli sa *s'il vous plaît*.

Stanovnici Québeca mnogo naglašavaju upotrebu osobnih zamjenica. Ono što bismo na lingvističkom planu izdvojili je dodavanje demonstrativne zamjenice **là**. U govornom jeziku Québeca, ovo dodavanje je frekventno i moguće iza svake imenice kada se izgovara kao [lô]. Međutim, ukoliko se dodaje u govoru samo kao ono što je u našem govoru poštapalica, tj riječ koju nesvjesno ponavljamo, obično bez potrebe, onda kad ne znamo što reći¹⁸, tada gubi svojstvo demonstrativa i postaje element dekoracije u govoru. Tako možemo često čuti: [moé-lô] – [toé-lô].

¹⁸ Karavdić, Zenaida: *Poštapalice I uzrečice u bosanskom, crnogorskom, hrvatskom I srpskom jeziku*, Njegoševi dani III. Međunarodni naučni skup. Nikšić 1-3. Septembra 2010. Nikšić 2011, 357-373.

7.2 Psovke

Psovke u kanadskom francuskom su uglavnom nastale iz religijskih termina. Postoji i nekolicina onih čija se upotreba smatra manje pogrdnom. Međutim, većina psovki, čak i nakon sekularizacije Québece ostat će pravo bogohuljenje. U nastavku nekoliko primjera:

Maudit crisse ! Chu t'en ostie pis c'te calisse de ciboire-là j'va y'en crisser un tabarnac en sacrement.

Putain! Je suis super furax et ce gros con, je vais lui coller ma main dans la gueule, il s'en souviendra.

7.2.1 Najčešće korištene psovke

Baptême (batinsse, batince, batêche, bateau) – Mince !

Mausus (eng. Moses) – *Flute !*¹⁹

Tabarouette – *Punaise !*²⁰

Ciboire ! – *La vache !*²¹

Tabarnak ! Tabernac ! – *Putain !*

Ostie ! Astis ! (sti, estique, ostine, titi, estifie, ostifie, ostique)

Calvaire ! (calvinice, calvasse, calvinisse) – *Merde !*

Câlisse ! (câlique, câliboire, câline, caltar, câline de bine, câlif, câlibouette) – *Putain de merde !*²²

Ostie d'calisse ! – *Putain de bordel de merde !*

¹⁹ Koristi se više kao usklik, nije direktno uvredljivo.

²⁰ Eufemizam od *tabarnak*.

²¹ Izražava iznenađenje.

²² Ovaj se termin koristi za izražavanje bijesa.

C'est un p'tit crisse ! – *C'est un vrai petit con !*

Ostie d'cave ! – *Putain de sale con !*

8. Zaključak

Jezik i njegove jezičke strukture, kao dio jedne kulture, podložni su stalnim promjenama s obzirom na podneblje i strukturu stanovništva, a u novije vrijeme također i na sve češće migracije svjetskog stanovništva.

Ovaj rad je nastao kao usporedba različitih varijanti govornog francuskog jezika na području Francuske, te područja kanadske provincije Québec. Iako je riječ o samo jednom standardnom jeziku, s obzirom na više vanjskih elemenata kao što su povijest, društvo i demografija, postoje različite varijante tog jezika što se očituje kroz svakodnevni govor. Tako smo analizirali i usporedili najčešće upotrebljive izraze govornog jezika u francuskoj prijestolnici, te u frankofonom središtu kanadske provincije Québec, Montréalu.

18. stoljeće obilježeno je burnim događanjima na sjevernoameričkom tlu, ali i na europskom tlu gdje su se stanovnici današnje Francuske mahom selili na drugi kontinent, tj. u provinciju koja se tada nazivala Nova Engleska, a danas se zove Québec. Ta najveća kanadska provincija jedinstvena je po mnogo čemu. U ovom radu, akcentat je stavljen prvenstveno na osnovne razlike u govorima dvaju francuskih govornih područja. Poseban fokus u središnjem dijelu ovog rada stavljen je na govor kanadske provincije Québec – *joual*. Ustanovili smo da porijeklo *jouala* dolazi od varijante francuske jezika 17. stoljeća, te da ovaj govor nije ništa drugo nego arhaična forma francuskog jezika. Ono po čemu je *kvebeški* jedinstven je značaj utjecaj engleskog na francuski jezik. Ovaj rad sadrži nekolicinu takvih primjera i objašnjenja.

Posebno su važni i neki sociolingvistički elementi koji objašnjavaju nastanak razlika u govorima. U Québecu postoje određeni kodeksi ponašanja koji uveliko mijanjaju način govora što npr. jasno pokazuje razlika kod direktnog obraćanja ili persiranja.

S obzirom na sve veći broj useljenika iz cijelog svijeta, koji svoj život započinju u Québecu, ostaje nam da vidimo koje sve promjene će tek nastati u jeziku i koji će to materijal služiti nekim budućim analizama i radovima.

9. Literatura

1. Arabyan M., Chapron J., Gérardin F., Morvan D., dirigée par Rey A. (2011), *Dictionnaire Le Robert pratique*, Pariz.
2. Beaumont, J.-C., Amadiou, S. (2013), *Québécois*, Assimil, Pariz.
3. Bédard, É. (2012) *L'Histoire du Québec pour les Nuls*, Éditions First-Gründ, Pariz.
4. Corbet, N. (1990), *Langue et identité – Le français et les francophones d'Amérique du Nord*, Les presses de l'Université Laval, Québec.
5. Dictionnaire Québécois, Vocabulaire Québécois, <http://www.dictionnaire-quebecois.com/definitions-g.html>
6. Encyclopedia.com <http://www.encyclopedia.com/history/modern-europe/wars-and-battles/french-speaking-canadians>
7. Gouvernement du Québec, Institut de la statistique du Québec, 2007, Décembre 2016, <http://www.stat.gouv.qc.ca/> pristupljeno: 20.07.2017.
8. Guévin, M.-L., Gazaille, M.-P. (2011), *Les 1000 mots indispensables en québécois*, Pariz.
9. Jean-Marie Salien, *Quebec French: Attitudes and Pedagogical Perspectives*, The Modern Language Journal, Vol. 82, No. 1. (proljeće, 1998), str 95-102 <http://www.yorku.ca/fmougeon/documents/Salien.pdf>
10. Sokolija, A. (2014), *L'Argot parisien et l'argot sarajevien avec les dictionnaires*, Filozofski fakultet u Sarajevu, elektronsko izdanje: http://www.ff-eizdavastvo.ba/Books/1%E2%80%99Argot_parisien_et_1%E2%80%99argot_sarajevien_avec_les_dictionnaires.pdf